

- по-перше, максимально стислі строки перегляду таких справ за скаргами сторін, так як зупинення провадження по справі про банкрутство у таких випадках може призвести до негативних наслідків як для кредиторів, так і для боржника;

- по-друге, надсилання до апеляційної або касаційної інстанції не усієї справи, а тільки тієї частини, яка стосується оскаржуваної ухвали або постановки.

З метою попередження різного тлумачення Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", ст 106 ГПК України і Рекомендацій президії Вищого господарського суду України від 04.06.2004 р. № 04-5/1193 "Про деякі питання практики застосування Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", запобігання тяганини у справах про банкрутство, у цьому Законі і Господарському процесуальному кодексі України слід чітко визначити, які судові акти у справах про банкрутство підлягають (не підлягають) оскарженню, так як трапляються випадки, коли боржник (не заінтересований в банкрутстві),

окремі кредитори, або інші особи (наприклад, "ображені" на боржника або на суд в зв'язку з невизнанням їхніх грошових вимог) з метою "штучного" затягування процедури банкрутства оскаржують будь-які ухвали суду, що і не стосуються їх прав.

Важко погодитись з позицією президії Вищого господарського суду України, викладеною у вказаних Рекомендаціях відносно судових актів, які можуть бути оскаржені. Вказівка на можливість оскарження ухвал, які суттєво впливають на права та обов'язки учасників провадження та введення тих чи інших процедур банкрутства, не може бути підставою для повернення чи відмови у прийнятті апеляційних та касаційних скарг, які оформлені відповідно до вимог господарського процесуального законодавства, при відсутності прямої заборони в Законі на їх оскарження, неконкретна. Будь-яка ухвала завжди може суттєво впливати на права та обов'язки або сторін, або інших учасників провадження у справі про банкрутство.

УДК: 346. 543 : 33 : 336. 767 (477)

*Шчурлов О.В.,
студент 4 курсу
юридичного факультету ЗНУ*

*Михайленко О.О.,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного права
юридичного факультету ЗНУ*

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ І СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ (ЮРИДИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ)

Проблема залучення іноземних інвестицій і кредитів була і залишається актуальною для країн з перехідною економікою, в тому числі і для України. Серед широкого загалу, інвестиції сприймаються прийнятним благом, оскільки забезпечують додаткові передумови для економічного зростання, насамперед, реструктуризації і модернізації виробництва, отримання сучасних технологій та "know-how" у сфері менеджменту й маркетингу, створення нових підприємств і робочих місць, підвищення конкурентноспроможності продукції та збільшення експорту.

Поліпшити інвестиційний рейтинг України можна за рахунок комплексного підходу. Результати прогнозних розрахунків свідчать, що у 2005 році у розвитку економіки України передбачається інвестувати 55,8 млрд. грн., а у 2010 році - 82,6 млрд. грн. При цьому переважну частину інвестицій буде сформовано за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання.

Отже, існує більш ніж достатньо причин політичного, економічного так і суто юридичного характеру для пошвидчення процесу інвестування. В той же час не слід вважати інвестиції панaceaю і залучати їх

обережно, принаймні в тих країнах, де є власні джерела нагромадження капіталу, завжди враховуючи набагато вище іноземних інвестицій, умови їх надання, галузі вкладення та набагато інших чинників.

Враховуючи на пріоритетність інвестиційної політики в Україні, визначенню її проблематики було присвячено багато статей та наукових праць, таких дослідників як Т. Німцава, Г. Угринчук, Ю. І. Монастирська, М. Смаровоз, С. Василенко, Г. Вінаградової, О. Семерик, Д. Волков, В. Булузе, В. Паланкай, І. Бондарчук, О.О. Данченко та багатьох інших, однак не всі аспекти окресленої проблеми отримали достатнього висвітлення.

Тому метою даної статті є визначення оптимальних умов функціонування та розвитку інвестицій в Україні та виявлення негативних факторів, що перешкоджають залучення інвестицій в економіку України.

Приступаючи до аналізу інвестиційної діяльності, потрібно розкрити поняття "інвестиція".

Згідно з Законом України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 р. Інвестиція - це вклад різних видів майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, що створює прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [1]. Крім того під інвестиціями розуміють довготермінові вкладення у підприємства, підприємницькі проекти, економічні програми тощо як у власній країні, так і за кордоном [2]. Розрізняють інвестиції внутрішні та зовнішні. В першому випадку кошти вкладаються українськими інвесторами, в тому числі й безпосередньо державою з державних фінансових джерел; у другому - кошти вкладаються зарубіжними інвесторами (державами, банками, компаніями, підприємствами, приватними особами).

Залежно від обсягу коштів, які інвестуються, виділяють інвестиції контролюючі та не контролюючі. Контролюючі - це прями інвестиції, що забезпечують володіння більш як 50 відсотків голосуючих акцій інших компаній; не контролюючі - забезпечують володіння менш як 50 відсотками голосуючих акцій іншої компанії [2, с. 362].

Згідно з Законом України "Про режим іноземного інвестування" від 19 березня 1996 р. [3] іноземні інвестиції в економіку України можуть здійснюватися у вигляді іноземної валюти, що визнається конвертованою.

Національним Банком України, валюти України - при реінвестиціях в об'єкт первинного інвестування чи в будь-які інші об'єкти інвестування відповідно до законодавства України за умови сплати податку на прибуток (дохід); будь-якого рухомого і нерухомого майна та пов'язаних з ним майнових прав; акцій, облігацій, інших цінних паперів, а також корпоративних прав (прав власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, створеної відповідно до законодавства України або законодавства інших країн), виражених у

конвертованій валюті, грошових вимог та права на вимоги виконання договірних зобов'язань, які гарантовані першокласними банками і мають вартість у конвертованій валюті підтверджену згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями, будь-яких прав інтелектуальної власності, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно з законами країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями, а також підтверджена експертною оцінкою в Україні, включаючи легалізовані на території України авторські права, права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, прав на здійснення господарської діяльності, включаючи права відповідно до законодавства або договорів, вартість яких підтверджена відповідно до законодавства країни інвестора.

Іноземні інвестиції можуть здійснюватися у таких формах: часткової участі у підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств; створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, філій та інших відокремлених підрозділів іноземних юридичних осіб або придбання у власність діючих підприємств повністю; придбання майна, включаючи будинки, квартири, приміщення, обладнання, транспортні засоби та інші об'єкти власності, шляхом прямого одержання майна та майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів, придбання самостійно або за участю українських юридичних чи фізичних осіб прав користування землею та використання природних ресурсів на території України; придбання інших майнових прав; в інших формах які не заборонені законами України, в тому числі без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України [2].

Відомо, що для збільшення інвестиційних капиталовкладень потрібен сприятливий інвестиційний клімат, який формується під впливом наступного комплексу умов:

- 1) стабільного законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності;
- 2) гарантування захисту державою інвестицій;
- 3) страхування інвестицій;
- 4) закріплення інвестиційних відносин, шляхом укладення інвестиційних договорів.

Проаналізуємо кожен з них.

1. Стан законодавства кожної країни світу сформувався і національно-економічними особливостями, що склалися історично і по мірі розвитку суспільства і держави еволюціонуючи формують законодавство, яке у свою чергу створює інвестиційний клімат.

Важливою ланкою формування привабливого інвестиційного клімату в Україні є оцінювання розвитку правового середовища в країні та визначення інвестиційних ризиків за його чинниками. Відповіді на запитання щодо напрямів та інтенсивності змін національної законодавчої бази можуть сприяти побудові ефективної інвестиційної політики, спрямованої на активізацію інвестиційного процесу в країні, за рахунок як внутрішніх так і зовнішніх факторів. Пошук шляхів інтенсифікації процесу адаптованості правового середовища до ринкових відносин та впровадження відповідних інвестиційних стратегій є актуальною проблемою, що постійно перебуває в полі зору державних органів управління, підприємств, а також громадськості.

Якою мірою відповідають потребам сьогоднішнього комерційне і довіроче право, законодавча база створення нових підприємницьких структур, законодавство в галузі захисту прав інвесторів, законодавство в галузі ціноутворення і оподаткування та ін. Відповіді на ці питання дадуть можливість з'ясувати рівень привабливості інвестиційного клімату за рахунок чинників, що характеризують розвиток та адаптованість правового середовища до ринкових умов і вірогідні рівні інвестиційних ризиків з ними [4, с. 13-14].

Стан українського інвестиційного законодавства не достатньою мірою відповідає розвитку інвестиційних відносин. На наш погляд це пов'язано з відсутністю системної інвестиційної політики, розбіжністю деяких норм інвестиційних законів та великої кількості підзаконних нормативно-правових актів, що ніяк не узгоджуються з інвестиційним законодавством, а іноді і зовсім суперечать йому.

2. До сьогоднішнього дня проблема застосування судами діючого законодавства при розгляді справ за позовами підприємств з іноземними інвестиціями до держави в особі митних, податкових та інших державних органів та зборів звільнення від сплати податків та зборів вкрішується не на достатньому рівні. На наш погляд, це пов'язано з двома наступними питаннями: по-перше, з застосуванням правил дії закону у часі; по-друге, зумаченим поняття "захист" та "гарантії" в інвестиційному законодавстві.

Згідно ст. 58 Конституції України, закон не має зворотної сили. Однак з цього можливі виключення, які відображені в Основному Законі [5]. Крім того, у проекті Закону України "Про закони та законодавчу діяльність" [6], планується встановити, що зворотною силою мають закони, якщо вони пом'якшують або скасовують відповідальність фізичної особи.

Згідно зі ст. 36 проекту, надання закону зворотної сили не може зменшувати права громадян. Саме тут і виникає питання про законодавче закріплення можливості обмеження прав юридичних осіб.

Виходячи з підвалин загальної теорії права, виключення з загального правила дії закону у часі

можливо лише у тому випадку, якщо воно обґрунтовано "гуманними" міркуваннями. Однак це повинно означати не тільки пом'якшення або скасування відповідальності для фізичних осіб, але й покращення умов здійснення тієї чи іншої діяльності, у тому числі це повинно стосуватися юридичних осіб.

Новий етап розвитку інвестиційних відносин в Україні був відзначений прийняттям Закону України "Про скасування дискримінації у оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна грошових коштів вітчизняного походження" від 17.02.2000 р. [7].

Зокрема, законом передбачено, що на території України до суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю іноземних інвестицій, незалежно від форм та часу їх внесення, застосовується національний режим валютного регулювання та стягнення податків та зборів (обов'язкових платежів), встановлених законами України для підприємств, створених без участі іноземних інвестицій.

Цей Закон не можна застосовувати до всіх без виключення підприємств з іноземними інвестиціями, оскільки на момент внесення іноземної інвестиції мало діяти спеціальне законодавство, що встановлює особливий режим здійснення інвестиційної діяльності за участю нерезидентів. Статтею 3 зазначеного Закону встановлено, що спеціальне законодавство України про іноземні інвестиції, а також державні гарантії захисту іноземних інвестицій, визначені законодавством України, не врегульовують питання валютного, митного та податкового законодавства, що діє на території України, якщо інше не передбачене міжнародними договорами України, ратифікованими Верховною Радою України. Таке положення вступає в протиріччя з самою суттю державних гарантій захисту іноземних інвестицій, тому що гарантії від зміни законодавства закріплюються в національних інвестиційних законах разом з іншими гарантіями захисту.

На думку судової колегії по цивільним справам Верховного Суду України [8], яке було відповіддю на звернення з приводу виконання судових рішень про задоволення позовів іноземних інвесторів і підприємств з іноземними інвестиціями про захист іноземних інвестицій, що вступає у дію до 25.02.2000 р. (тобто до вступу в силу Закону України від 17.02.2000 р.), сама по собі зміна законодавства, на якому обґрунтовувалось судове рішення, не може бути підставою для перегляду. Разом з тим, судова колегія вважає, що їх виконання можливо тільки у частині захисту іноземних інвестицій, що відповідає діючому законодавству, оскільки Законом України від 17.02.2000 р. була скасована дія Закону України "Про іноземні інвестиції" та Декрету Кабінету міністрів України "Про режим іноземного інвестування" на підставі яких були прийняті ці рішення.

Переходячи до другого поставленого питання, розглянемо більш детально поняття "захист" та "гарантії" у інвестиційному законодавстві.

Згідно зі ст. 9 Закону України "Про іноземні інвестиції" у тому випадку, якщо наступне спеціальне законодавство України про іноземні інвестиції змінює умови захисту іноземних інвестицій, визначених у цьому Законі, то до іноземних інвестицій протягом 10 років за вимогою іноземного інвестора застосовується спеціальне законодавство, що дієло на час реєстрації інвестицій. Цей Закон чітко встановлює разом з іншими державними гарантіями захисту іноземних інвестицій від зміни законодавства [9].

Згідно зі ст. 8 Закону України "Про режим іноземного інвестування" від 19.03.1996 р., якщо в подальшому спеціальним законодавством України про іноземні інвестиції будуть застосовуватися гарантії захисту іноземних інвестицій, що вказані у розділі II цього Закону, то протягом десяти років з дня вступу у силу такого законодавства за вимогою іноземного інвестора застосовуються державні гарантії захисту іноземних інвестицій, що вказані у цьому законі [3]. Серед державних гарантії захисту II Закону (так і Закону України "Про іноземні інвестиції", що втрачає чинність) також встановлені гарантії у випадку зміни законодавства.

Тільки у Законі України "Про захист іноземних інвестицій в Україні" від 10.09.1991 р. було чітко визначено, що таке захист інвестицій [10].

Таким чином, у чинному інвестиційному законодавстві чітко не визначено, що є захистом, а що - гарантіями для іноземних інвесторів. Така невизначеність є негативним фактором у залученні інвестицій. Вважаємо, що на сьогоднішній день потрібно чітко розмежувати ці поняття, шляхом їх законодавчого закріплення. У зв'язку з цим, слушного є думка Кудряцевой В., яка вважає, що інвестиційне законодавство потребує систематизації, шляхом прийняття єдиного комплексного кодифікованого нормативно-правового акту - Інвестиційного кодексу України [11, с. 114-116].

Ця позиція обумовлена надмірною спеціалізацією інвестиційного законодавства. Спеціалізація, як форма розвитку законодавства, призводить до "розповзання" законодавства, втрати ним необхідних системних якостей, що негативно позначається і на правозастосуванні, і на якості подальших законотвірчих робіт.

3. Наступним чинником, здатним суттєво поліпшити інвестиційний клімат будь-якої держави, є ефективна система страхування інвестицій.

Як відомо, здійснення інвестицій пов'язано з певним ризиком для іноземного інвестора. Можливість таких ризиків мають назву "некомерційні" або "політичні", збільшуються при політичній та економічній нестабільності в країні, що приймає інвестиції, на випадок виникнення

збройних конфліктів, введення надзвичайного стану тощо. Надзвичайну небезпеку для будь-якого інвестора падає націоналізація, тобто можливість відчуження його власності і перехід її у власність держави, застосування інших примусових заходів. Це загострює питання про гарантії та підштовхує до необхідності встановлення певних гарантії для іноземних інвесторів як у внутрішньому законодавстві так і у міжнародних договорах. Іноземний інвестор може повністю втратити свої капіталовкладення за юрдином чинності значні збитки, через нестабільність податкової, валютної системи та таке інше. Саме тому страхування, як спосіб гарантії іноземних інвестицій, виступає дієвим механізмом забезпечення значних капіталовкладень в економіку України.

Страхування ризиків іноземних інвестицій згідно зі ст. 15 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" забезпечується шляхом створення спеціальних фондів або страхових компаній в країні, що приймає інвестиції.

Внутрішньо державна система страхування інвестицій в сучасний період перейшла на міжнародний рівень шляхом укладення двосторонніх та багатосторонніх угод. Серед них треба, насамперед, виділити дві найважливіші конвенції, що були розроблені та прийняті в рамках Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) - міжнародній установі спеціалізованого характеру під егідою ООН. Це, по-перше, Вашингтонська конвенція 1965 р. "Про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами" [12], метою якої є виключення такої категорії справ з-під юрисдикції внутрішньодержавних судів, через те, що інвестори внаслідок суверенітету держави-реципієнта іноземних інвестицій займають нерівне правове становище під час судочинства. По-друге, під егідою МБРР була також прийнята Сеульська конвенція 1985 р. "Про затвердження Багатосторонньої агенції по гарантіям інвестицій" (МІГА) [13]. МІГА є міжнародною організацією, яка надає гарантії спільного страхування від не комерційних ризиків, щодо іноземних інвестицій здійснених в економіку держави - учасниці. Нажаль Україна не ратифікувала вищезазначені конвенції і не є їх учасником. Ця обставина є перешкодою у подоланні можливих інвестиційних ризиків, до яких належать: переведення валюти, експропріація або аналогічні заходи, невиконання договору державою - реципієнтом інвестицій, війна або громадські заворушення.

Необхідною умовою для надання гарантії агенцією є законність капіталовкладення і його економічна обґрунтованість [14, с. 16-17].

В угод, укладених між країнами інвестора з країнами що приймають інвестиції, звичайно, закріплено право субрадації уряду країни інвестора,

тобто переходу прав приватних інвесторів, які вони отримали у зв'язку з цими вкладами в інших країнах, уряду країни інвестора (регресне право). Це право застосовується в багатьох країнах світу та закріплено в їх законодавстві.

Існуючі системи державного та приватного страхування інвестицій на національному, регіональному та міжнародному рівні забезпечують нормальне функціонування міжнародного інвестиційного процесу. Вони також сприяє притоку інвестицій у країни, що розвивається, забезпечуючи тим самим соціально-економічний розвиток цієї країни [15, с. 30-33]. Вітчизняне законодавство передбачає існування в Україні добровільного та обов'язкового страхування. Згідно зі ст. 6 Закону України "Про страхування" [16] страхування інвестицій є добровільним, тобто здійснюється на основі договору між страховальником і страховником. Загальні умови і порядок проведення добровільного страхування встановлюються правилами страхування, що їх визначає страховик самостійно. Конкретні умови страхування встановлюються при укладанні договору страхування. Крім того загальні положення про страхування містяться у Цивільному кодексі України статті 979 - 999 та Господарському кодексі України статті 352 - 355 [17, 18].

Виходячи з вищевикладеного, вважаємо за необхідне: ратифікувати Україні Вашингтонську та Сеульську конвенції, розробити і прийняти Закон України "Про державне обов'язкове страхування іноземних інвестицій з метою деталізації положень цих конвенцій та забезпечення функціонування цільового механізму безпеки іноземних інвестицій в Україні".

4. Укладення інвестиційних договорів як способу закріплення інвестиційних відносин сприяє визначеності та стабільності, прозорості відносин між сторонами. Проте у сучасній світовій практиці юридична природа інвестиційних договорів однією з науковцями по-різному.

Відомий російський вчений В.П. Мозолін виходячи з аналізу законодавства різних країн, класифікує такі угоди на наступні види:

- а) акти про схвалення;
- б) концесійні договори;
- в) угоди про гарантії [19, с. 98].

В свою чергу Черіан Джой називає їх "угоди про економічний розвиток або транснаціональними контрактами про економічний розвиток" [20, с. 14]. Багато вчених-юристів відносять інвестиційні угоди до міжнародних економічних концесій або до адміністративних контрактів.

У науковій літературі економічна концесія розглядається як спеціальний дозвіл у формі особливого

привілею іноземним інвесторам, наданий урядом країни, що розвивається або державними органами від імені уряду.

При всій багатоманітності підходів, описаних в юридичній літературі, можна виділити три основні концепції правової природи інвестиційних угод:

1. Цивільно-правові угоди є цивільно-правовими договорами.
2. Концепція міжнародного права - контракти є міждержавними договорами.
3. Концепція "гібрид" - угоди не є цивільно-правовими, ні державними міжнародними договорами.

Розглядаючи цивільно-правову концепцію бачимо, що професор Л. Лулу та його послідовники (Н. Вознесенська, Н. Доронина, А. Костин та ін.) підходять до визначення суті та характеру самого міжнародного приватного права як регулюючого, тільки відносно цивільно-правового характеру з іноземним елементом "внутрішньо-державним правом" [21, с. 59].

Отже на думку прихильників цієї точки зору, інвестиційні відносини цивільно-правового характеру цивільним правом і регулюються. Проте останнім часом інвестиційні договори відносяться також і до сфери регулювання господарського законодавства. Наприклад: п.п. 5 п. 1 ст. 392 глави 38 розділу VII Господарського кодексу України відносять до форм здійснення іноземних інвестицій угоди про розподіл продукції.

Друга концепція, обґрунтування якої дається у роботах В.П. Лесовіна, М. Кулагіна, Є. Нусугулу та інших, визначає інвестиційні угоди як категорію публічно-правового характеру [22, с. 108-110].

Автори третьої концепції розглядають угоди як "гібриди", тобто вони не є міжнародними угодами, укладеними між державами, не контрактами, укладеними між юридичними та фізичними особами на підставі національного права.

Вони визначають інвестиційну угоду як цивільно-правовий договір - інститут Національного публічного права.

Українське законодавство приділяє увагу цивільно-правовій концепції, як такої, що найбільш підходить до залучення іноземних інвестицій в Україну. Проте юридична доктрина, виходячи з принципу плюралізму поділяє усі точки зору.

Слід також додати, що у сучасних умовах дедалі більше поширюється така форма договорних, інвестиційних зв'язків, як консорціум. Консорціальний договір має низку особливостей, які властиві звичайному кооперативному договору. Стосовно організаційно-правових форм підприємницької діяльності консорціальний договір треба відмежовувати від угоди про створення господарського товариства.

Останнє можна наочно продемонструвати на прикладі проекту створення на території України спільного україно-російського акціонерного товариства "Газтранзит" для фінансування будівництва й експлуатації транзитних газопроводів та підземних сховищ газу. Створення такої структури передбачено ст. 3 Угоди між Урядом України і Російським акціонерним товариством "Газпром" про принципи врегулювання заборгованості за поставки російського природного газу в 1994 р. і забезпечення біжучих платежів за поставку природного газу в 1995 р. Таким чином, перший етап залучення іноземних інвестицій полягає у створенні підприємства з іноземними інвестиціями у формі акціонерного товариства. Створення останнього зумовлено необхідністю спорудження кількох магістральних газопроводів завдовжки 1300 км, 5 компресорних станцій та комплексів допоміжних споруд. Загальна вартість усього об'єкта становить близько 2,2 млрд. доларів США.

Звичайно, найбільшого економічного ефекту можна було б досягти, якби українські підприємці могли збудувати цей об'єкт самостійно. Але ефективне залучення іноземних інвестицій до розвитку власної промислової бази - крок до економічного зростання держави. При цьому закономірно мають бути компенсовані витрати з амортизації. Порівнюючи вартість основних фондів підземних сховищ газу (П.С.Г.) і вартість основних фондів транзитних газопроводів (Л - 1300 км), які мали б бути споруджені СП "Газтранзит" на території України, слід зазначити, що вартість П.С.Г. у кілька разів перевищує вартість газопроводів. Постає також питання: скільки може внести російський інвестор, щоб його частка у статутному фонді дорівнювала 50 відсоткам, коли внесок українського засновника сягатиме 6-10 млрд. доларів США? [23]. В результаті була прийнята Постанова Верховної Ради України "Про проведену роботу та заходи запобігання порушенням чинного законодавства України при створенні спільного Україно-російського акціонерного товариства "Газ транзит" від 22 грудня 1995 р. [24], якою передбачено заходи з метою запобігання внесенню основних фондів та іншого майна Богородчанського і Більче-Волицько-Угерського підземних газосховищ до статутного капіталу Україно-російського СП "Газтранзит".

Не торкаючись економічного аспекту цього питання (хоч на замовлення Держнафтогазпрому України розроблено технічно-економічне обґрунтування створення акціонерного товариства "Газ транзит"), необхідно проаналізувати організаційно-правову форму здійснення інвестицій. Недодільно створювати підприємство з іноземними інвестиціями, якщо засновники лише приблизно можуть визначити свої майбутні витрати та оцінити внески до статутного фонду. Адже розподіл часток у статутному фонді

презюмує одержання еквівалентного прибутку (доходу) від майбутньої підприємницької діяльності.

На наш погляд, оптимальним варіантом у даному випадку була б така форма здійснення іноземних інвестицій, як укладення консорціального договору, в якому чітко були б передбачені права та обов'язки сторін, а розподіл прибутку (доходу) здійснювалася б відповідно до витрат сторін, установлених умовами договору.

Як свідчить статистика, у 2002 році іноземні інвестори в підприємства України вклали 4,9 млрд. дол. США прямих інвестицій з 111 країн світу. Порівняно з іншими вони є незначними. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну в 10 разів менший, ніж в Угорщину і в 6,5 рази менший, ніж в Польщу. Україна за рівнем інвестиційного ризику в 1992 році посідала 138 місце у загальносвітовому рейтингу.

Щорік вона була на 111-му місці серед 135 країн маючи тенденцію до подальшого пониження. Світовий досвід показує, що для стабільного економічного зростання інвестиції повинні бути на рівні 19-25% ВВП.

При всіх негативних факторах, що визначають Україну як державу підвищеного інвестиційного ризику іноземні інвестиції вкладені у 7794 підприємства України. Найбільші їх обсяги припадають на підприємства Києва 1309 млн. дол. (3331 підприємство), Київської області - 340,8 млн. дол. (173), а також підприємства Донецької - 305,3 млн. дол. (301), Запорізької - 220,9 млн. дол. (145), Полтавської - 214,2 млн. дол. (134), Одеської - 207,6 млн. дол. (540) та Дніпропетровської - 186 млн. дол. (379 підприємств) областей.

Найбільше інвестицій в Україну надійшло зі США (19% від загального обсягу), з Німеччини (19,1%), з Росії (7,9%), Великобританії (6,8%), Нідерландів і Кіпру (5,7%) та інших країн. Інвестиційну привабливість мають такі галузі, як внутрішня торгівля (понад 25% всіх інвестицій), харчова промисловість - 12,6%, машинобудування і металообробка - 11,8%, транспорт і зв'язок - 3,7%, будівництво і промисловість будівельних матеріалів - 3,7%, хімічна і нафтохімічна промисловість - 3,4% [25, с. 8].

Тому з урахуванням зазначених підходів та концепцій, а також практики залучення іноземних інвестицій у вітчизняному законодавстві доцільно врегулювати особливості укладення та виконання консорціальних та інших інвестиційних договорів.

Отже, вищезазначене дає підстави для висновку, що розвиток інвестиційної діяльності в Україні ґрунтується на відносно стабільній законодавчій базі, яка однак не дає чітко визначених

відповідей на запитання: Як може гарантуватися чи захищатися іноземна інвестиція? Подолання цих колізій повинно проводитися шляхом системної кодифікації інвестиційного законодавства, впровадженням ефективною системи страхування інвестиції, через законодавче закріплення як на міжнародному, так і на внутрішньодержавному рівні, а також закріплення в інвестиційному законодавстві видів та особливостей укладення та виконання інвестиційних договорів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 11.
2. Колпаков В. К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України Підручник. - К.: ЮрІнком Інтер, 2003. - 544.
3. Закон України "Про режим іноземного інвестування" від 19 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 5.
4. Голованюк В., Чечелюк О. Вплив правового середовища на привабливість інвестиційного клімату // Банківська справа. - 2000. - № 6. - С. 13-14.
5. Конституція України. - Харків: "Ранок". - 2000.
6. Проект Закону України "Про закони та законодавчу діяльність" // Звіт науково-практичної конференції ЛДУ. - Львів. - 1999.
7. Закон України "Про скасування дискримінації у оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна і грошових коштів вітчизняного походження" від 17 лютого 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 4.
8. Лист Верховного Суду України "Про особливості застосування законодавства України про іноземні інвестиції" від 27.02.2000 р. // Вісник Верховного Суду України. - 2000. - № 4.
9. Закон України "Про іноземні інвестиції" від 6.02.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 15.
10. Закон України "Про захист іноземних інвестицій в Україні" від 10.09.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 12.
11. Кудрявцева В. До проблеми кодифікації інвестиційного законодавства України // Підприємництво, господарство і право. - 2004. - № 11. - С. 114-116.
12. Вашингтонська конвенція 1965 р. "Про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами" // Збірник міжнародних конвенцій. - Х.: "Консум". - 1996. - 783.
13. Сеульська конвенція 1985 р. "Про затвердження Багатосторонньої агенції по гарантіям інвестицій" // Збірник міжнародних конвенцій. - Х.: "Консум". - 1996. - 783.
14. Мусієнко О.М. Щодо законодавчих гарантій іноземних інвестицій // Право України. - 1997. - № 3. - С. 16-17.
15. Тарабін Хасан. Міжнародно-правові проблеми страхування іноземних інвестицій // Підприємництво, господарство і право. - 1997. - № 10. - С. 30-33.
16. Закон України "Про страхування" від 7 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - 21.
17. Цивільний кодекс України - Х.: "Одісей", 2003. - С. 408.
18. Господарський кодекс України - Х.: "Одісей", 2004. - С. 248.
19. Мозолін В.П. Право США и экспансия американских корпораций. - М., 1974. - С. 98.
20. Черлан Джой. Инвестиционные контракты и арбитраж. - М., 1985. - С. 14.
21. Луниц Л. Международное частное право. - М., 1969. - С. 59.
22. Шапиро Жан. Международное право предпринимательской деятельности. - М., 1993. - С. 108.
23. Свердлов О. Газ, транзит і "Газтранзит" // Урядовий кур'єр. - 1996. - 18 січня
24. Постанова Верховної Ради України "Про проведену роботу та заходи запобігання порушенням чинного законодавства України при створенні спільного Україно-Російського акціонерного товариства "Газтранзит" від 22 грудня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 2.
25. Черета І. Інвестиційний клімат в Україні // Освіта. - 2003. - 16-23 квітня. - С. 8.